Onafhankelijke
Adviesraad Maastricht

inclusie & diversiteit
jongeren & ouderen
sociaal domein

Aan: Het College van Burgemeester en Wethouders
t.a.v. wethouder Jeroen Hoenderkamp
Postbus 1992
6201 BZ Maastricht

Datum: 4 april 2024 Briefnummer: 24.01 Behandeld door: KE

Betreft: Advies nr. 3 inzake Regiovisie GIA Bijlage: 1

Geacht College,

U heeft ons bij brief van 14 maart 2024 gevraagd om advies over de Regiovisie 2024-2031 inzake geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA).

Langs deze weg bied ik u namens de Onafhankelijke Adviesraad Maastricht ons advies hierover aan.

Met de meeste hoogachting,

Kees Eken,
Secretaris

Secretariaat: Krokusbeemd 29 6227 ZD Maastricht
Tel: 06-284 89 747
Website: www.oamaastricht.nl
E-mail: secretaris@oamaastricht.nl of kees.eken@home.nl

Ons beeld

We zien voor ons een regionale visie op een maatschappelijk probleem in de sfeer van huiselijk geweld. Een probleem dat zich vaak onttrekt aan openbare zichtbaarheid. Behalve wanneer het uit de hand is gelopen en het als incident de krant heeft gehaald. Achter de schermen zijn diverse provinciale en regionale organisaties betrokken bij het signaleren en helpen oplossen van deze problemen. Het gaat om zaken als kindermishandeling, partnermishandeling, mishandeling van ouderen en allerlei andere vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Daarvoor is nu een langjarige Regiovisie geformuleerd die ook door uitvoerende kernpartners wordt gedeeld.

Tijdens het proces van totstandkoming zijn ook de voorzitters van Zuid-Limburgse adviesraden sociaal domein voortdurend geïnformeerd en bijgepraat. Hen is daarbij steeds de gelegenheid geboden hun inbreng te leveren en te reageren op de door u aangeleverde concepten. In die zin was sprake van een participatief traject.
Wij zien dat de nieuwe Regiovisie is gebaseerd op de resultaten van een landelijk Verwey-Jonkeronderzoek, de evaluatie van de regiovisie Geweld Hoort Nergens Thuis Zuid-Limburg 2019 - 2022 en het landelijke programma Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Aan de Regiovisie zal nog een uitvoeringsplan worden gekoppeld.

Ons oordeel

U vraagt ons ook om advies over het doorlopen proces. Wij zijn tevreden over onze vroegtijdige betrokkenheid en zien dit als voorbeeld voor andere voorkomende adviesprocessen, zowel regionaal als lokaal.
Inhoudelijk zien wij voor ons een lijvig document waaraan met deskundigheid en grote zorg is gewerkt. Op basis van de inbreng van alle onderzoekende en uitvoerende betrokkenen heeft u in de nieuwe Regiovisie voor Zuid-Limburg een stevige ambitie geformuleerd. Deze kan worden samengevat in 3 ontwikkelingslijnen: 1. Samen zien; 2. Samen leren & Samen werken; 3. Samen doen.

In het kader van ontwikkelingslijn 1. Samen zien constateert u dat de meeste meldingen van huiselijk geweld bij de politie binnenkomen. Dat lijkt logisch, maar is in onze ogen eigenlijk te laat. Dan is het kwaad vaak al geschied. Om de door u geformuleerde 3 ontwikkelingslijnen tot een succes te maken zouden wij graag een beweging zien, dat meer signalen van mogelijke gezinsproblemen binnenkomen op momenten dat huiselijk geweld nog kan worden voorkomen. Immers uw doelstelling hier is een 0-ambitie (5.3. ontwikkellijnen), terwijl u in hoofdstuk 2.3. constateert: 'Door angst, schaamte en schuldgevoelens komt slechts een klein deel aan het licht'. Dan is een 0-ambitie mooi, maar als we nu niet weten hoeveel gevallen er eigenlijk per jaar zijn, dan is het gerechtvaardigd te veronderstellen dat we deze doelstellingen niet zullen halen.
Bovendien willen wij hier ook de nadruk leggen op de gevoeligheid van dit onderwerp binnen de diverse gemeenschappen in de stad. Diversiteit speelt een belangrijke rol, hoe dit probleem wordt gezien, ervaren en aangepakt binnen de verschillende gemeenschappen in de stad.

Hieronder willen wij ook ingaan op een 4-tal onderwerpen, die mede de basis vormen voor uw nieuwe Regiovisie 2024 – 2031 (pagina 24 van de Regiovisie).

Signalering en bewustwording

Wij zien dat professionals worden getraind, maar we zien nog niet helder voor ogen op welke wijze u de stevige ambitie wil bereiken, 'dat niemand (kinderen en volwassenen) ongezien blijft als het gaat over geweld in afhankelijkheidsrelaties' en 'volwassenen en kinderen hun vraag kunnen stellen zonder het gevoel te hebben dat er over hen geoordeeld wordt.' (Pagina 30 van de Regiovisie). Net als u vinden wij hierin een belangrijke taak en opdracht weggelegd voor huisartsen, onderwijskrachten en sociale wijkteams, de ogen en oren van wijken en buurten. Wij denken echter dat een nieuwe publieksgerichte en constant volgehouden bewustzijns- en/of sensibiliseringscampagne voor 'Samen zien' een effectief ondersteunend hulpmiddel kan zijn.

Ook vinden wij het essentieel dat u bij maatregelen ter preventie en bestrijding van geweld in afhankelijkheidsrelaties rekening houdt met diversiteit en culturele gevoeligheid. Binnen etnische minderheidsgroepen kunnen factoren als taalbarrières, gebrek aan toegang tot hulpbronnen, immigratiestatus en culturele isolatie de kwetsbaarheid vergroten en het moeilijker maken geweld in afhankelijkheidsrelaties aan te pakken.

Het versterken van de lokale (wijk)teams

Dit is een speerpunt van het landelijk Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming en komt tot uiting via het systeemgericht werken en meer focus op onderliggende problematiek. Wij vinden het een goede zaak, dat u dit speerpunt meeneemt in uw Regiovisie.

Systeemgericht werken

Dit is een werkwijze met oog voor en kennis van geweldsdynamiek en de verschillende rollen: pleger en slachtoffer en eventuele kinderen, en aandacht voor traumasensitiviteit en gendersensitiviteit); de systeemgerichte aanpak wordt in de evaluatie van de regiovisie genoemd als een belangrijke succesfactor. Ook dit vinden wij een goede zaak. Maar wij betwijfelen, of alle lokale wijkteams daartoe voldoende zijn toegerust. Daarnaast zien wij ook het bestaan van cultuurverschillen die het mogelijk nog moeilijker maken 'achter de voordeur' te komen. Wij vragen daar nadrukkelijk aandacht voor.

Deskundigheidsbevordering

Uit de evaluatie van de vorige regiovisie blijkt dat er veel behoefte is aan deskundigheids-bevordering. De multidisciplinaire trainingen in de visie samenwerken aan veiligheid werden als 'good practice' genoemd. Wij denken, dat deskundigheidsbevordering op het gebied van systeemgericht werken belangrijk is in het versterken van lokale wijkteams.

Daar voegen wij echter cultuurgericht werken aan toe: gelet op de diversiteit in onze stad stellen wij voor bij deskundigheidsbevordering ook taal- en cultuurspecifieke elementen aan te bieden, hulpverleners op te leiden over cultuurspecifieke competenties en op welke manier zij gemeenschapsleiders en -organisaties kunnen betrekken bij bewustwordingscampagnes en interventieprogramma's.

Gelet op het stevige ambitieniveau van de hele Regiovisie 2024 - 2031, maar vooral voor het slagen van uw ontwikkelingslijnen, vinden wij regelmatige monitoring en tweejaarlijkse evaluatie wezenlijke elementen in het door u nog op te stellen uitvoeringsplan. Wij zijn overigens van mening dat uw Regiovisie verder goed onderbouwd en gefundeerd is en begrijpen dat deze door uitvoerende kernpartners wordt onderschreven.

Belemmerende Factoren

-Ondanks alle lof voor uw ambities zien wij toch ook een aantal belemmerende factoren die mogelijk daarop van invloed kunnen zijn. Zo worden de geformuleerde ontwikkelingslijnen gedomineerd door "de 0-ambitie en vooral samen". Uit de evaluatie -zoals verwoord in uw conclusie 4.3.- komen een aantal zaken naar voren, die hier min of meer bedekt in staan, maar die in een aantal passages in uw Regiovisie wel goed beschreven staan. Wij betreuren dat, maar daarom willen wij ze hier wel accentueren: Het gaat hier over het eigenbelang van deelnemende organisaties en professionals, die handelingsbekwaam zijn, gesteund worden door hun organisatie en de politiek en hun besluiten kunnen nemen. In 5.3 wordt dit zo verwoord:

> Samenwerken waarbij niet enkel vanuit eigen organisatiebelang wordt gedacht is een vanzelfsprekendheid waarbij er blijvend wordt geïnvesteerd in het elkaar leren kennen op de verschillende vakgebieden en het optimaal benutten van elkaars expertise.
>
> Professionals weten hoe zij concreet moeten handelen vanuit hun eigen rol en professie en stellen daarnaast anderen in staat hun aandeel te leveren en expertise bij te dragen. Daarbij staat een grondhouding centraal vol nieuwsgierigheid, openheid, transparantie, oprecht contact en medemenselijkheid.
>
> Professionals betrokken bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling ervaren voldoende ondersteuning door hun organisatie en de politiek om besluiten te kunnen nemen en op te schalen of te escaleren als er stagnatie of onvoldoende beweging optreedt.
>
> Ondersteuning van de uitvoering is van groot belang. Gezamenlijk en domeinoverstijgend reflecteren en leren (op basis van wetenschappelijke inzichten) is hierbij belangrijk. De ervaringen en expertise uit het netwerk wordt hierbij ingezet en ondersteuning wordt georganiseerd waar nodig en gewenst.

Dat is dus nu niet het geval en als dit niet bij voorrang wordt opgepakt dan zal er volgens ons van 'meer samen' weinig terecht komen. Daarbij is voor ons ook de vraag, waar de doorzettingsmacht is als er doorgepakt moet worden. In netwerkorganisaties is dat per definitie diffuus, maar gezien het thema en de kwetsbare doelgroep pleiten wij ervoor dit duidelijker te maken in de governance.

-Daarnaast vragen wij aandacht voor het bestaan van wachtlijsten bij onderzoeken naar meldingen. In onze ogen is een melding vergelijkbaar met een 112 melding. Onmiddellijk handelen is geboden. Met verbazing hebben wij echter kennisgenomen van signalen, dat meldingen van verwaarlozing van kinderen al niet meer in behandeling worden genomen.

-Tevens vragen wij aandacht voor het risico van formalistische afspraken en bureaucratie bij het oppakken van meldingen. We zullen terug moeten van bureaucratie naar alert zijn en daarnaar handelen.

In onze ogen zijn dit belemmerende factoren voor het bereiken van de door u geformuleerde ambities en het "MEER SAMEN"-idee. Wij pleiten ervoor in uw uitvoeringsplan aandacht te besteden aan 'belemmerende factoren'."

Ons advies

-Wij adviseren u ook bij andere adviestrajecten ons zo participatief mogelijk te betrekken in de wijze waarop u beleid ontwkkelt.

-Wij adviseren u op grond van onze inhoudelijke bevindingen en adviezen uw Regiovisie te laten uitmonden in een inhoudelijk daarop aansluitend uitvoeringsplan.

-Wij adviseren u in het uitvoeringsplan vanaf het begin zeer sterke nadruk te leggen hoe het "MEER SAMEN" ingevoerd wordt, uw 0-ambities cijfermatig te onderbouwen, de voortgang strikt te bewaken en aandacht te besteden aan belemmerende factoren.

-Wij adviseren u om in het uitvoeringsplan aan te geven hoe snel meldingen worden opgevolgd en eventuele wachttijden strikt te monitoren.

-Wij adviseren u in het uitvoeringsplan aandacht te besteden aan het risico van formalistische afspraken en bureaucratie bij het oppakken van meldingen. Van bureaucratie naar alertheid en handelingsgerichtheid moet het uitgangpunt zijn.

-Wij adviseren u voor de ontwikkelingslijn 'Samen zien' een nieuwe communicatiestrategie, c.q. -campagne te ontwikkelen ter vergroting van het publieke bewustzijn, opdat signalen eerder worden opgepakt en bijdragen aan het succes van de overige ontwikkelingslijnen.

-Wij adviseren u ervoor te zorgen dat alle lokale wijkteams voldoende in staat zijn niet alleen systeemgericht, maar ook cultuurgericht te werken en daartoe deskundigheidsbevordering in te zetten.

-Wij adviseren u met een evaluatie van de nieuwe Regiovisie niet te wachten tot het einde van de 8-jarige periode van deze visie, maar in uw uitvoeringsplan een regelmatige monitoring en tweejaarlijkse evaluatie op te nemen.

Jeroen Rossen,
waarnemend voorzitter

Kees Eken,
secretaris